# ROLUL PUTERII SOFT ÎN POLITICA EXTERNĂ A SUA, MARII BRITANII ȘI CHINEI: REPERE PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

*Iulia BOTNARI*

*States always sought and continues to seek to use the widest possible range of means to achieve its foreign policy objectives, strengthening its position in the world arena. The concept of soft power comes as an alternative to military force and economic pressure. Through soft power strategy, J.Nye refers to an actor's ability to influence other states in achieving their own goals through collaborating in certain areas of conviction and shaping the perception of its position on the international arena.*

Puterea este una dintre cele mai importante categorii din teoria și practica relațiilor internaționale. De la primele studii politice, ea a fost centrală în gândirea filosofilor și a politicienilor. De mult timp, puterea a apărut ca instrumentul cel mai comun și decisiv în arsenalul actorilor internaționali. În politica internațională se cunosc două tipuri de putere – hard și soft. Pentru a pune în aplicare politica externă a statului, sunt utilizate o varietate de instrumente care sunt în mare parte legate de categoria de putere. Această exercitare a influenței poate fi realizată în diverse moduri, care, la rândul său, oferă toate motivele de a vorbi despre diferite forme de utilizare a forței, și anume: putere

„hard” şi „soft”. În acest sens, trebuie subliniat faptul că puterea „hard” implică o abordare coercitivă a relaţiilor internaţionale, în special prin utilizarea forţei militare. O alternativă la puterea hard este puterea „soft”. Fenomenul puterii soft a apărut ca o evoluţie logică şi continuă a dezvoltării relaţiilor internaţionale, acestea din urmă au contribuit la apariţia unui instrument nou flexibil, datorită căruia se ating aceleaşi scopuri ca şi prin mijloacele puterii hard, doar într-o formă diferită şi cu consecinţe de alt caracter.

Statele mereu au căutat şi continuă să caute, să utilizeze o gamă cât mai diversificată de mijloace în scopul atingerii obiectivelor sale de politică externă, consolidarea poziţiei sale pe arena mondială. În procesul de globalizare, în contextul unei interconexiuni generale, utilizarea instrumentelor vechi de politică devin ineficiente şi distructive. Conceptul de putere soft vine ca o alternativă la forţa militară şi presiunea economică, acesta este unul relativ nou şi a fost introdus în uzanţa internaţională în anul 1990 de către profesorul Universităţii Harvard, Joseph Nye. Autorul a împărţit mijloacele disponibile ale statelor în două categorii – *hard power* şi *soft power*. Prin strategia puterii soft, J.Nye se referă la capacitatea unui actor de a influenţa alte state în vederea realizării propriilor scopuri prin intermediul colaborării în anumite domenii direcţionate spre convingere şi formarea percepţiei pozitive a acestuia pe arena internaţională. J. Nye a identificat trei componente principale ale conceptului de „soft” putere: cultură, ideologie politică şi diplomaţie. O componentă a puterii soft americane este diplomaţia, care serveşte drept exemplu pentru restul guvernelor lumii.

Astăzi putem analiza o mulţime de instrumente care se încadrează în noţiunea puterii soft, prin care puterile lumii, precum SUA, Marea Britanie, China încearcă să le aplice cu scopul de a promova eficient politica sa externă pe arena mondială. Cererea de produse culturale americane este rezultatul extinderii culturale a Statelor Unite, iniţial format şi programat, deoarece afacerile creează o piaţă stabilă şi cu succes în curs de dezvoltare pentru produsul cultural, asigurând astfel stabilitatea cererii, creând un climat confortabil pentru influenţa politică şi economică. O înţelegere globală a puterii soft americane este imposibilă fără o evaluare fundamentală a bazei sale economice,

forţele motrice din spatele extinderii de peste mări a băncilor transnaţionale americane şi a conglomeratelor industriale.

Marea Britanie este unul dintre recunoscuţii lideri în ceea ce priveşte utilizarea puterii soft. Însă, în acelaşi timp, autorităţile ţării, realizând importanţa crescândă a puterii soft în realizarea şi punerea în aplicare a intereselor de politică externă ale statului, continuă să acorde o atenţie deosebită consolidării instituţiilor responsabile de aceasta şi de sporirea eficacităţii mijloacelor de putere soft. Principalul rol în formarea şi implementarea politicii *soft power* al Regatului Unit aparţine instituţiilor guvernamentale, în special Biroului de Externe al Commonwealth-ului, denumit în mod obişnuit Ministerul de Externe – departamentul Guvernului Regatului Unit, Departamentului pentru Dezvoltare Internaţională şi, într-o măsură mai mică, Ministerului de Cultură, Media şi Sport. Aceste instituţii sunt aşa-numitele departamente ministeriale, conduse de miniştri şi care se ocupă de aspecte ale căror soluţii necesită un control politic direct.

Dezvoltarea puterii soft economice chineze este de aşa natură încât, în viitorul apropiat, influenţa economică a Chinei în regiunea asiatică va fi comparabilă cu Statele Unite şi Japonia. În Statele Unite, Indonezia şi Vietnam, China este deja înaintea Coreii de Sud în ceea ce priveşte atractivitatea economică. Influenţa internaţională a puterii soft a culturii din China în comparaţie cu influenţa culturală americană este cea mai importantă în ceea ce priveşte atractivitatea culturii tradiţionale a ţării. Relativ la impactul puterii soft chineze asupra sferei culturii pop, această influenţă rămâne totuşi inferioară puterii soft a Statelor Unite. Actuala politică externă a Chinei vizează realizarea a două obiective pe termen lung. Prima este crearea şi păstrarea condiţiilor favorabile dezvoltării RPC, a doua este transformarea Chinei într-unul din polii unei lumi multipolare. Pentru a atinge primul obiectiv, China trebuie să evite conflictele armate directe, să-şi dezvolte în continuare baza economică pentru a atrage investiţii şi tehnologii străine şi pentru a deschide noi pieţe şi zone de liber schimb. În paralel, accentul se pune pe dezvoltarea unui stil diplomatic special bazat pe principiul armonizării intereselor şi evitarea metodelor de presiune. Principiul armoniei este ceea ce va oferi Chinei locul de top în relaţiile morale internaţionale. Pe acest principiu, unitatea puterii soft şi hard este construită cu caracteristici chineze atât în ţară, cât şi în străinătate.

În urma analizei efectuate, am concluzionat că statele pot deţine o serie de tipuri de putere, fapt care le permite să îşi sporească influenţa în lume. Astfel, statul care posedă doar unul din tipurile de putere, este mai vulnerabil în condiţiile schimbărilor continue şi imprevizibile în cadrul sistemului internaţional. Niciuna din cele două tipuri de puteri existente de secole, hard şi soft, nu permite şi nu garantează statului deţinerea superiorităţii asupra altor state de pe arena internaţională, şi nici nu permite deţinerea hegemoniei absolute; aceasta, după cum am explicat, este posibil prin unificarea resurselor şi instrumentelor puterilor soft şi hard, conceptul purtând astăzi numele de *puterea inteligentă*. Însă, chiar şi aceasta, precum şi puterea militară sau economică, sau cea culturală şi investiţională, nu este atotputernică, şi nu întotdeauna duce statele spre rezultatele scontate.

Experienţa SUA, a Marii Britanii şi a Chinei este foarte interesantă şi importantă pentru Moldova, deoarece dă exemple de căutare a unor modalităţi de creare şi dezvoltare a puterii soft şi, în acelaşi timp, dar şi deoarece problemele surselor potenţiale de creştere economică sunt foarte relevante pentru ţara noastră. Între timp, experienţa acestor ţări şi impactul lor asupra ţării noastre arată că participarea activă şi interesul economic al actorilor nestatali în creşterea puterii soft, de exemplu, în promovarea limbii engleze, educaţiei britanice şi culturii chineze, sporeşte gradul de acoperire şi eficienţa puterii soft naţionale, oferind sprijin pentru iniţiative în societatea americană, britanică şi chineză, şi contribuie la creşterea economiei ţării.

***Referinţe:***

1. EJOV, C. Conceptul de „Soft Power”. În: *Teoria Relaţiilor Internaţionale*. Chişinău: CEP USM, 2016. 5 p.
2. DONALDSON, A., MACDONALD, A. *The top soft powers of 2018*. British Council. [accesat 23.06.2019]. Disponibil pe Internet: https://www.britishcouncil.org/organisation/policy-insight-research/top-soft-power-2018
3. NYE, J. Soft Power. In: *Foreign Policy*, 1990, no.80, pp. 153-171.
4. NYE, J. *The Decline of America's Soft Power*. 2004. [accesat 23.06.2019] Disponibil pe Internet: *https://www.foreignaffairs.com/articles/2004-05-01/decline-americas-soft-power(vizitat 13.12.2018).*

*Recomandat*
*Cristina EJOV,dr., conf. univ.*